

X. SJAZD KSČ A ÚLOHY NAŠEJ FILOZOFIE

X. sjazd Komunistickej strany Československa vytýčil pre všetok náš pracujúci ľud významné úlohy pre ďalšiu etapu výstavby socializmu. Súčasne bol prehliadkou úspechov nášho doterajšieho budovania a určil smernice pre ďalší rozvoj nášho národného hospodárstva.

Na sjazde boli prerokované otázky výstavby socializmu a prijaté uznesenia. Sjazd schválil zprávu ÚV KSČ, prednesenú súdruhom A. Novotným, ďalej boli schválené smernice pre zostavenie štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva našej republiky na rok 1955 a smernice pre podstatné zvýšenie poľnohospodárskej výroby v najbližších dvoch až troch rokoch. X. sjazd schválil aj stanovky strany, prijaté celoštátnou konferenciou KSČ dňa 18. decembra 1952, ďalej zvolil členov nového Ústredného výboru a členov Ústrednej revíznej komisie KSČ.

Referát súdruha A. Novotného sa rozhodnutím sjazdu stáva záväznou smernicou pre ďalšiu činnosť našej strany, pre všetkých pracovníkov nášho politického, hospodárskeho a kultúrneho života. Sjazd rozhodoval o životne dôležitých otázkach našej robotníckej triedy, všetkého nášho pracujúceho ľudu a smernice, ktoré boli schválené, sledujú cieľ maximálneho uspokojenia neustále rastúcich materiálnych a kultúrnych potrieb našej ľudovodemokratickej spoločnosti. Úlohy vyplývajúce z uvedených smerníc možno v krátkosti takto zhrnúť: dosiahnuť v najbližších dvoch-troch rokoch podstatné zvýšenie poľnohospodárskej výroby, v rámci rozvoja národného hospodárstva na rok 1955 zabezpečovať rozširovanie palivovej, energetickej a rudovej základne, zvýšiť a skvalitniť výrobu tovarov širokej spotreby a upevniť v celom našom verejnom živote režim hospodárnosti.

X. sjazd KSČ bol hrdou prehliadkou budovateľských úspechov nášho pracujúceho ľudu. Obrovské zmeny nastali v našej vlasti od roku 1945, od oslobodenia našej republiky Sovietskou armádou, keď náš ľud, vedený Komunistickou stranou Československa, stal sa pánom vo svojej krajine. Za tento pomerne krátky čas sa náš život, najmä život pracujúcich Slovenska, od základov zmenil. Bol odstránený kapitalistický režim, boli položené základy

nového spoločenského poriadku — socializmu, vzrástla hmotná a kultúrna úroveň nášho pracujúceho ľudu, bola zvýšená bojovnosť našej armády a bolo upevnené medzinárodné postavenie našej vlasti.

V našom hospodárskom živote nastali prenikavé zmeny: socialistický sektor je dnes rozhodujúcim faktorom v našom hospodárstve s výnimkou poľnohospodárstva. V priemysle, stavebníctve, v doprave, obchode a peňažníctve bol kapitalistický sektor prakticky likvidovaný. Vybudovaný bol aj pevný základ pre socialistickú prestavbu nášho poľnohospodárstva. Na našich dedinách zapustili hlboké korene jednotné roľnícke družstvá.

Pracujúci našej vlasti pod vedením KSČ s úspechom splnili úlohy prvej, Gottwaldovej päťročnice. Dosiahnutý bol nebývalý rozmach národného hospodárstva. „Temer 150 rokov trvalo — povedal súdruh A. Novotný vo svojom referáte — kým kapitalistické hospodárstvo v priemysle dosiahlo úroveň roku 1937. V podmienkach ľudovej demokracie sme túto úroveň prekročili o viac ako o 100% za 5 rokov. Pritom sa od základu zmenila skladba nášho priemyslu, takže umožňuje ďalší sústavný a prudký rozvoj výrobných síl a je základom neustáleho zvyšovania životnej úrovne ľudu. Náš priemysel tempom svojho rastu ďaleko predstihol priemysel hlavných kapitalistických krajín.”

Veľké úspechy sa dosiahli v industrializácii Slovenska. Vďaka pracovnému hrdinstvu slovenského ľudu a bratskej pomoci robotníckej triedy a technickej inteligencie českých krajín boli splnené vytýčené úlohy industrializácie Slovenska. „Slovensko, z ktorého kapitalisti zámerne vytvárali agrárny prívesok českých krajín a dodávateľa lacnej pracovnej sily, rýchlo nadobúda charakter vyspelej priemyselnej krajiny. Objem priemyselnej výroby sa tu oproti predvojnovému zvýšil viac ako štyri a polkrát.”

Naše poľnohospodárstvo dosiahlo tiež pekné úspechy a výnosy našich družstevníkov sú vyššie ako výnosy súkromne hospodáriacich roľníkov.

S týmito prevratnými ekonomickými zmenami nastali u nás aj veľké triedne presuny. Boli odstránení kapitalisti, fabrikanti, bankári a statkári a proti poslednej kapitalistickej triede u nás, kulactvu, uplatňuje sa politika obmedzovania a zatlačovania. Vyrástla a zmohutnela najpokrokovejšia sila našej spoločnosti, robotnícka trieda, zvlášť na Slovensku. Pracujúce roľníctvo bolo pozdvihnuté na predtým nikdy nebývalú úroveň. Pod vedením našej strany bol ukovaný zväzok robotníckej triedy s pracujúcim roľníctvom. Robotnícko-roľnícky zväzok nám je zárukou, že vybudujeme socializmus v našej vlasti. S ostatnými pracujúcimi sa zmenila aj naša inteligencia, ktorá je triedne a ideologicky spáť s naším robotníctvom, so všetkým pracujúcim ľudom.

Veľké úspechy, ktoré sme dosiahli v socialistickej výstavbe, prejavujú sa v nepretržitom raste hmotnej a kultúrnej úrovne nášho pracujúceho ľudu.

Dôsledné uskutočňovanie zásad leninsko-stalinskej národnostnej politiky upevnilo nerozbornú družbu oboch našich národov, Čechov i Slovákov, zabezpečilo úplnú rovnoprávnosť všetkých národností, Maďarov, Ukrajincov, Poliakov i Nemcov. S upevňovaním nášho ľudovodemokratického zriadenia rastie a upevňuje sa aj morálno-politická jednota nášho ľudu, združeného v Národnom fronte. Pekným výrazom tejto nerozbornej jednoty a socialistického vlastenectva nášho ľudu boli voľby do národných výborov.

X. sjazd KSČ neobyčajnou mierou zvýšil sebavedomie našej robotníckej triedy, zaktivizoval a zmobilizoval pre výstavbu socializmu všetkých pracujúcich našej vlasti. Náš ľud bdelo stráži vydané slobody a vymoženosti a nepripustí, aby jeho úsilie marili imperialisti a ich domáci a zahraniční pomáhači. Máme silnú, bojaskopnú armádu, ktorá po boku nepremožiteľnej Sovietskej armády zabezpečuje naše mierové, socialistické budovanie, chráni našu slobodu a nezávislosť.

*

X. sjazd KSČ má nesmierny význam pre rozvoj celej našej kultúry, umenia, vedy, filozofie. Pracovníkom kultúrneho, ideologického frontu sjazd uložil dôležité úlohy v súvislosti s riešením teoretických i praktických otázok socialistickej výstavby.

Pri plnení plánu rozvoja národného hospodárstva na rok 1955, pri zvyšovaní poľnohospodárskej výroby, pri zvyšovaní hmotnej a kultúrnej úrovne nášho ľudu a pri upevňovaní nášho ľudovodemokratického zriadenia vôbec veľký význam majú prírodné a spoločenské vedy. V Zpráve ÚV KSČ bola vysoko zhodnotená úloha našej vedy pri budovaní socializmu. Udalosťou veľkého významu bolo vybudovanie Československej akadémie vied, Slovenskej akadémie vied a Československej akadémie poľnohospodárskych vied. „Na pracoviskách našich akadémií — povedal A. Novotný — pôsobia dnes stovky vedeckých a technických pracovníkov a takmer 1300 mladých vedeckých aspirantov. Nová organizácia vedeckého života vytvorila priaznivé podmienky pre súdružskú kolektívnu spoluprácu, pre plánovanie, delbu a koordináciu práce, pre výmenu skúseností. Umožnila intenzívnejšie prenikanie vedeckého učenia marxizmu-leninizmu a pokrokových teórií, skúseností a poznatkov sovietskej vedy do našej vedeckej práce... Veľký krok urobila veda na Slovensku, kde postupne vyrovnáva dlhoročné zaostávanie a v niektorých odboroch dosiahla pozoruhodné výsledky.”

V Zpráve ÚV KSČ X. sjazdu sa ďalej zdôrazňuje, že perspektíva intenzívnejšieho rozvoja našej vedy je nerozlučne spätá s riešením najzávažnejších hospodárskych, politických a kultúrnych otázok socialistickej výstavby. Tento cieľ sa len tak dosiahne, keď všetci naši vedeckí pracovníci, vo vedeckých ústavoch akadémií a na vysokých školách, budú pracovať podľa jednotného

a zladeného plánu vedecko-výskumnej práce. Pritom pôjde o riešenie základných vedeckých problémov a o uplatnenie vedeckých poznatkov v praxi. V zpráve sa ďalej konštatuje „stagnácia na úseku spoločenských vied“ a záverom sa zdôrazňuje: „Ak bude naša veda v celej svojej činnosti úzko spojená s praxou socialistickej výstavby, ak budeme vedieť spojiť v praktickej spolupráci starších vedeckých pracovníkov s vyrastajúcou vedeckou mládežou, ak dokážeme o kritike a sebakritike nielen hovoriť, ale prakticky ju organizovať pri posudzovaní konkrétnej vedeckej práce, ak si naši vedci osvoja teóriu marxizmu-leninizmu a ak budú čerpať z vedy sovietskej a ostatnej svetovej pokrokovej vedy, potom niet pochybností o tom, že naša veda dosiahne väčšie a prenikavejšie úspechy vo svojej záslužnej práci pre blaho ľudu.“

Na X. sjazde sa v referáte súdruha Novotného právom hovorilo o zaostávaní na úseku spoločenských vied. Táto konštatácia platí aj o filozofii. Nedostatky spočívajú najmä v tom, že si nevytyčujeme vždy z hľadiska nášho vývinu a potrieb budovania socializmu prvoradé a závažné filozofické otázky. Málo a nie dosť konkrétne sme doteraz rozpracovali zložité teoretické otázky prechodného obdobia od kapitalizmu k socializmu. Z hľadiska výstavby socializmu, pre pozdvihnutie masovo-politickej a ideologickej práce na vyššiu úroveň hlboko a konkrétne treba rozpracovať otázky ľudovej demokracie, diktatúry proletariátu, úlohy ľudových mas vo výstavbe socializmu, otázku vzťahu robotníctva s roľníctvom, otázky socialistickej prestavby našej dediny atď. Potrebne je odhaľovať protirečenia tohto procesu, zovšeobecňovať doterajšie skúsenosti a poznatky, poukazovať na cesty a prostriedky, ako prekonávať prekážky a ťažkosti.

Málo je u nás prác, ktoré sa zaoberajú konkrétnymi a naliehavými teoretickými otázkami historického materializmu. Väčšina filozofických prác je alebo zameraná na problémy minulosti alebo prejavuje zrejmu tendenciu úniku do oblastí najviac vzdialených od politiky, od ideológie. Chybou je, keď sa riešia prevažne abstraktné otázky a keď sa pri rozbere ideologických a filozofických otázok „neopúšťa pôda filozofie“. Táto výčitka, že aj vo filozofických dielach sa javí únik od reality a že je v nich mnoho historicizmu, neznamená, že sa nemáme zaoberať problémami našej minulosti. V. I. Lenin o tom napísal: „Aby sme zvíťazili, musíme do hĺbky pochopiť dejiny starého buržoázneho sveta a aby sme budovali komunizmus, treba prevziať aj techniku aj vedu a uviesť ju do pohybu pre široké vrstvy; no techniku a vedu môžeme prevziať len od buržoázie.“¹ Musíme poznať „dejiny starého buržoázneho sveta“ preto, aby sme mohli marxisticky prehodnotiť kultúrne dedičstvo, aby sme mohli nadväzovať na revolučné, pokrokové a

¹ V. I. Lenin, *Prejavy na IX. sjazde KS(b) R*, Bratislava 1954, 19.

ľudové tradície našej minulosti. Avšak dejiny starého sveta musíme hlbšie pochopiť aj preto, aby sme sa mohli dôkladne vypořiadat s prežitkami minulosti vo vedomí ľuďí, aby sme mohli účinne viesť boj proti vplyvom buržoáznych ideológií.

V našich filozofických prácach sa ešte vyskytuje mnoho dogmatizmu a školometstva, abstraktnosti a fráзовitosti. Nepoznávanie konkrétneho materiálu, nevedomenie si spojitosti teoretických otázok s úlohami praxe a nepochopenie stránkosti a bojovnosti filozofie ako dôležitého ideologického faktora vedie niektorých filozofických pracovníkov k napísaniu traktátov plných schém a šablón, suchých dát, citátov a fráz. Takéto práce nemôžu byť presvedčivé, nemôžu zapôsobiť na široké kruhy čitateľov, nemôžu ovplyvniť masu. Filozofia je svetonázor, do problematiky dialektického a historického materializmu sa zahrnujú *vo všeobecnosti* všetky javy prírody, spoločnosti a myslenia. Filozofický pracovník musí dobre poznať celú skutočnosť, najmä spoločenskú a kultúrnu, ktorá sa vo svojej mnohotvárnosti a diferencovanosti odráža vo vede a umení. Len v tejto zložitosti možno v relatívnej plnosti a konkrétnosti zachytiť skutočný, pohyblivý život. Podľa vzoru klasikov marxizmu-leninizmu si musia aj pracovníci vo filozofii všimnúť celé bohatstvo života, prírodu aj spoločnosť a majú sa hlbšie oboznámiť najmä s činnosťou ľudových mas, s rečou ľudu, s ľudovou umeleckou a vôbec kultúrnou tvorivosťou. Nepoznávanie celej kultúrnej oblasti, vedeckej aj umeleckej, zužovanie rečového bohatstva a slovníkového fondu na naučené, vžitú frázu a štylistickú uniformitu nevyhnutne robí z našej filozofie veľmi neúčinný a nedokonalý ideologický nástroj.

Uvedené a mnohé iné nedostatky vo filozofickej tvorbe budú odstránené len vtedy, keď sa filozofické problémy budú ešte tesnejšie a sústavnejšie spájať s politickými, budovateľskými úlohami. Filozofický pracovník sa musí riadiť politikou strany, musí hlboko vedecky ozrejmovať a zdôvodňovať politiku strany a vlády. Filozofii pripadá veľmi dôležitá a zodpovedná úloha pri upevňovaní morálno-politickej jednoty nášho ľudu, pri upevňovaní bratskej družby národov Sovietskeho svazu a našej krajiny. Je povinnosťou našich pracovníkov vo filozofii tvorivo rozvíjať učenie marxizmu-leninizmu, nekompromisne presadzovať vždy a všade socialistickú ideológiu a práve tak nekompromisne bojovať proti všetkým vplyvom a prežitkom buržoáznej ideológie.

*

V našej filozofickej tvorbe sa javí aj určitý pokrok. Od IX. sjazdu KSČ, najmä za posledné roky, môžeme zaznamenať aj nesporné úspechy. Rastú nám nové, mladé filozofické kádre, vychádzajú, zriedkavo síce, ale predsa, pôvodné, monografické práce. Filozofia citlivejšie reaguje na požiadavky

nášho života a v značnej miere sa vymanila z akejsi filozofickej samoúčelnosti. No doterajšie výsledky dosiahnuté na filozofickom fronte nás nemôžu uspokojiť. Bude potrebné omnoho intenzívnejšie a hlbšie rozpracúvať aktuálne témy, najmä problémy, ktoré vyplývajú pre nás z referátov a uznesení sjazdu.

Ktoré sú to úlohy, ktoré boli vytýčené pre pracovníkov vo filozofii na X. sjazde KSČ?

Hlavná otázka, ktorej význam a aktuálnosť neustále rastie a ktorú majú naši filozofi hlboko a konkrétne rozpracovať, je otázka úlohy ľudových mäs v dejinách, najmä vo výstavbe socializmu. Tomuto problému sme venovali len málo pozornosti. V popredí záujmu filozofických pracovníkov boli skôr vynikajúce osobnosti. Prejavy kultu osobnosti sa zjavili aj na stranách nášho Filozofického časopisu. Zabúdali sme na to, že učenie o ľude ako tvorcovi dejín je nesmierne dôležitou stránkou marxisticko-leninskej teórie. Nepochopili sme ani my tú „nezvratnú skutočnosť, že miliónové masy robotníkov, pracujúcich roľníkov a inteligencie sú tou silou, ktorá pretvára svet, že sú rozhodujúcim činiteľom pri výstavbe socializmu v našej vlasti, budovateľmi nových závodov, roľníckych družstiev, komunikácií a sídlisk, že od ich práce a uvedomelej činnosti závisí tempo zvyšovania výroby a rast hmotnej a kultúrnej úrovne pracujúcich”.²

Je potrebné, aby sa pracovníci v oblasti historického materializmu omnoho dôkladnejšie a sústavnejšie zaoberali týmito otázkami, aby venovali veľkú pozornosť otázke ľudových mäs, otázke zväzku robotníckej triedy s roľníctvom, otázkam socialistickej prestavby našej dediny atď. Pre hlboké rozpracovanie zložitých otázok socializácie našej dediny je potrebné poznať politický, hospodársky a kultúrny vývin nášho roľníctva od feudalizmu až podnes. Dôkladne treba objasňovať proces triedneho rozkladu roľníctva, odstraňovať oportunistické a trockistické názory v tejto otázke, všímať si problém nezamestnanosti, vysťahovalectva a podať prenikavý rozbor triednej štruktúry a triednych rozporov na dedine. Socializácia dediny, zakladanie jednotných roľníckych družstiev, s tým súvisiace ťažkosti spoločenského aj ideového charakteru, majú byť predmetom vážneho záujmu pracovníkov vo filozofii.

Z hľadiska riešenia národnostnej otázky, z hľadiska filozofického bude potrebné rozpracovať v celej šírke a hĺbke aj problémy socialistickej industrializácie Slovenska. Súduh Karol Bacilek vo svojom diskusnom príspevku poukázal na potrebu venovať otázke pomeru Čechov a Slovákov veľkú pozornosť. Jednota českého a slovenského ľudu rástla v spoločnom boji proti kapitalistom, okupantom a fašistom a upevňuje sa aj dnes, pri výstavbe

² Z referátu A. Novotného.

socializmu. Len vďaka pomoci českej robotníckej triedy, českého ľudu a jednoty politiky na území celého štátu, riadenej KSČ, zmenilo sa Slovensko zo zaostalej poľnohospodárskej krajiny na krajinu vyspelú, priemyselno-poľnohospodársku, zvýšila sa hmotná a kultúrna úroveň nášho ľudu, nastal mohutný rozvoj slovenskej národnej kultúry, školstva, umenia a vedy. Ukázalo sa však, že hľadiská separatistické, buržoáznonacionalistické môžu zapríčiniť veľké škody aj nášmu hospodárstvu, aj našej kultúre. Úlohou filozofických pracovníkov bude odhaľovať hlbšie, konkrétne a všestranne tieto škodlivé vplyvy a tendencie, ktorých korene spočívajú v buržoáznonacionalistickom chápaní jednotlivých problémov. Nacionálne a iné buržoázne predsudky v hlavách ľudí sú veľkou prekážkou na našej ceste k socializmu. Proti nim sa musí viesť nemilosrdný, vedecky podložený boj.

Pracovníci vo filozofii nemôžu stáť stranou ani pri objasňovaní takých dôležitých problémov, ako je proces kultúrnej revolúcie. Sledovať, objasňovať a napomáhať tento proces, tento mohutný rast slovenskej národnej kultúry, to nie je len vecou spisovateľov, umelcov, ale aj vecou vedcov, filozofov. „Nám, komunistom — povedal súdruh A. Novotný — nebol nikdy cudzí cit národnej hrdosti. Milovali sme vždy svoju reč a svoju otčinu a najväčšími zo všetkých sme sa usilovali, aby sa jej pracujúce masy povzniesli na úroveň uvedomelých demokratov a socialistov. Obsahom nášho socialistického vlastenectva je hrdosť na to, čo náš ľud dokázal pod vedením komunistickej strany pri budovaní nového spoločenského zriadenia vo svojej krajine. Naše socialistické vlastenectvo je neoddeliteľnou súčasťou proletárskeho internacionalizmu, lebo všetko, čím žije náš ľud, je stelesnením marxisticko-leninských ideí a bolo umožnené vďaka podpore medzinárodného proletariátu na čele s jeho prvou údernou brigádou — Sovietskym sväzom.” Naša kultúra je formou národná, obsahom socialistická. Búrliový rozmach tejto kultúry sa prejavuje na všetkých úsekoch — v školstve, vo vede, v umení, v divadle, vo filme, v hudbe atď. V školskom roku 1937—38 bola na Slovensku len jedna vysoká škola s troma fakultami, dnes je tu dvanásť vysokých škôl s 31 fakultami, na ktorých študuje 13.126 poslucháčov. V Slovenskej akadémii vied, v jej 42 vedeckých ústavoch a pracoviskách pracuje dnes viac ako 600 vedeckých pracovníkov. Filozofických pracovníkov na vysokých školách a v Slovenskej akadémii vied očakáva aj na tomto poli, v rozvíjaní a prehľbovaní slovenskej národnej kultúry, vďačná práca.

X. sjazd našej strany uložil filozofickým pracovníkom aj významné úlohy v boji proti buržoáznej ideológii, najmä proti buržoáznonacionalistickým tendenciám v našej kultúre. V zostrojúcom sa triednom boji podliacka prefíkanosť ľudákov, buržoáznych nacionalistov a iných nepriateľov našej ľudovej demokracie sa prejavuje často vo veľmi zložitých a maskovaných ideologických formách. Rozbité živly buržoázie spája spoločná nenávisť proti

nášmu zriadeniu, proti socializmu a na tejto platforme sa stierajú rozdiely, ktoré boli medzi nimi v oblasti ideológie. Ako sa spájajú tzv. demokrati, mäsarykovci, humanisti, agrárnici, ľudáci, sociáldemokrati „s potomkami starých Habsburgovcov a najrozličnejšou čeliadkou v službách imperialistických podnecovateľov vojny“, práve tak splyvajú ideologické smery výslovne reakčné s tzv. pokrokovými smermi. Ich spoločným menovateľom sú triedne záujmy buržoázie, krajne reakčná, kontrarevolučná, prot ľudová politika kapitalistov a ich pomáhačov. Je povinnosťou pracovníkov na ideologickom fronte, aby prejavy, prežitky, vplyvy a tendencie buržoáznonacionalistické a iné odhaľovali a viedli proti nim rázny boj. Súdruh K. Bacilek vo svojom diskusnom príspevku na sjazde poukázal na takéto vplyvy a tendencie, javiace sa v našom verejnom živote. Je samozrejmé, že v oblasti ideologickej, filozofii, v tzv. abstraktnej a teoretickej problematike prežitky buržoázneho myslenia nadobúdajú veľmi komplikovanú podobu. Môžu sa skrývať pod požiadavkou „odborníctva“, vedeckej „objektivity“, pozitivizmu a empirizmu, môžu sa prejavovať v „nadtriednosti“, v izolovanosti od politiky, od aktuálnych otázok, v tolerancii a liberalizme v otázke svetonázoru, v otázke náboženskej atď.

Likvidovaním buržoázie, jej politickej a hospodárskej moci sa odstraňujú aj sociálne korene kapitalistických prežitkov vo vedomí ľudí. Pracujúci v našich závodoch, roľníci v jednotných roľníckych družstvách, naša mládež v školách sa postupne zbavujú týchto vplyvov. No tento proces sa nedeje samočinne, živelné, mechanicky. V socialistickom budovaní, pri upevňovaní našej socialistickej ekonomiky sa naši pracujúci menia, ale menia sa aktívnym pôsobením nadstavby, osvojovaním si učenia marxizmu-leninizmu, pod vplyvom socialistickej ideológie, pod vedením a za pomoci našej Komunistickej strany Československa. Naši pracujúci miest a dedín sú vychovávaní v duchu socialistického vlastenectva a proletárskeho internacionalizmu. Vo výstavbe socializmu, v boji za zvýšenie hmotnej a kultúrnej úrovne pracujúcich, v boji za mier sa upevňuje morálno-politická jednota nášho ľudu. Objasňoval podstatu socialistického vlastenectva, proletárskeho internacionalizmu, ozrejmoval zložitý proces formovania a upevňovania morálno-politickej jednoty nášho ľudu nie abstraktne, ale konkrétne, praxou socialistickej výstavby — to sú vážne úlohy, ktoré stoja pred pracovníkmi vo filozofii. „Pojmy vlast a vlastenectvo — hovorí sa v Zpráve ÚV KSČ X. sjazdu — sa niekedy vykladajú úzko, rozumejú sa pod nimi len prírodné krásy krajiny a zabúda sa na to, že neoddeliteľnou časťou týchto pojmov je ľud, jeho nový, slobodný život a jeho tvrdá, obetavá a obdivuhodná práca, ktorá robí našu krajinu a náš život krajším a bohatším. Socialistické vlastenectvo sa prejavuje v hrdinskej práci v prospech našej spoločnosti.“

Toto sú krátko načrtnuté hlavné problémy, ktoré stoja pred filozofmi pra-

cujúcimi najmä v oblasti historického materializmu a v odbore dejín filozofie. Svoje úlohy budú môcť splniť len vtedy, keď popri rozvíjaní, prehľbovaní a propagovaní marxistického svetonázoru, dialektického a historického materializmu a vôbec socialistickej ideológie nebudú zabúdať ani na potrebu nekompromisného boja proti všetkým prejavom a vplyvom buržoázných ideológií. Neblahé vplyvy buržoázných nacionalistov Husáka a spol. neboli dosiaľ do koreňov odstránené, treba — vyhlásil súdruh K. Bacílek na X. sjazde — „aby sme sa vypořádali s ich zvyškami, aby sme otvorili okná a riadne v našej domácnosti vyvetrali a tak šli ďalej vpred k ďalším úspechom“. Nesmieme zabúdať na to, že nositelia buržoázných ideológií sa ešte stále nachádzajú medzi rozbitými živlami buržoázie, najmä medzi kulakmi na dedinách a že tieto nepriateľské elementy ovplyvňujú malomeštiacke vrstvy a časť neuvedomelých súkromne hospodáriacich roľníkov. Tu je živná pôda rozličných oportunistických nálad. Na tieto prejavy oportunizmu, na nálady triednej zmierlivosti, liberalizmu, kompromisníctva a politickej pasivity, ktorá sa prejavuje aj v časti vedeckých pracovníkov, treba neustále upozorňovať.

Poukázali sme tu na hlavné problémy, ktoré nastolil sjazd pracovníkom ideologického frontu a na ktorých sa má kolektívne a individuálne pracovať. Sú to otázky prevažne z oblasti historického materializmu a dejín filozofie. To však nijako neznamená, že sa majú zanedbávať otázky dialektického materializmu. Pre pracovníkov v tejto oblasti filozofie sa v súvislosti s rozvojom nášho hospodárstva, priemyslu i poľnohospodárstva, techniky a prírodných vied vynára rad filozofických problémov. Teoretická práca v oblasti dialektického materializmu sa nedá konať bez hlbšieho sledovania vývinu prírodných vied a bez osvojovania si ich výsledkov. Nové objavy vo fyzike, v chémii, v biológii, v mikrobiológii atď. sú veľmi dôležité z hľadiska tvorivého rozvíjania poučiek dialektického materializmu. Naši filozofickí pracovníci v odbore dialektického materializmu si majú všímať pokrok atómovej fyziky, ktorej výsledky majú veľký význam nielen pre prax, pre výrobu, energetiku, techniku atď., ale aj pre rozvoj materialistickej teórie. Oboznámenie sa s problémami nukleárnej fyziky, hlbšie poznanie stavby atómového jadra prispeje vo veľkej miere k obohateniu filozofického materializmu, k dôkladnejšiemu poznaniu štruktúry hmoty.

*

Na X. sjazde v referátoch A. Novotného a V. Širokého, v záverečnom prejave A. Zápotockého, v diskusných príspevkoch K. Bacílka, L. Štolla, V. Kopeckého a i., boli vytýčené jasné smernice pre pracovníkov filozofického frontu a boli aj naznačené problémy, ktoré treba riešiť.

Slovenskí filozofickí pracovníci majú prístup k riešeniu otázok vytýče-

ných sjazdom s plnou zodpovednosťou, dobre pripravení, oboznámení s konkrétnym materiálom. Plnenie týchto úloh nebude možné bez zaktivizovania pracovníkov širokého filozofického frontu. Intenzívnejšia práca v oblasti ideológie a v propagovaní marxistického svetonázoru nebude možná bez rozvíjania nových, účinnejších foriem a metód. Bude potrebné pokračovať v poriadaní konferencií a diskusií, na ktorých sa deje plodná výmena názorov a začína sa smelšie — ale ešte vždy nie dosť vecne, konštruktívne a bojovne — uplatňovať kritika a sebakritika. V posledných časoch badať na filozofickom fronte čulejší ruch a zvýšenú aktivitu. Filozofický ústav Slovenskej akadémie vied a katedry filozofie na filozofickej fakulte v Bratislave uskutočnili viac konferencií a diskusií za účasti filozofických pracovníkov z českých krajín. Je žiadúce, aby sa spolupráca medzi filozofickými pracovníkmi z Čiech a zo Slovenska rozširovala a prehľbovala, a to koordinovaním plánov a tematických úloh, poriadaním spoločných konferencií a vzájomným prispievaním do filozofických časopisov.

Filozofické konferencie a diskusie sú dobrou školou nielen pre naše mladé kádre, ale aj pre starších pracovníkov. Majú veľký význam najmä z hľadiska organizácie a metód vedeckej práce. Treba však, aby naše vysoké školy a Slovenská akadémia vied venovali ešte väčšiu pozornosť výchove mladých vedeckých kádrov. Zriadenie aspirantúr podľa sovietskeho vzoru je neobyčajne dôležitou etapou v rozvoji našej filozofie a vedy vôbec. Bude potrebné ešte viac a sústavnejšie čerpať z bohatých sovietskych skúseností a osvojovať si vysoko aktuálne a politické chápanie problémov filozofie, ktoré je také charakteristické pre sovietskych filozofov.

Filozofickí pracovníci si však musia uvedomiť, že svoje zodpovedné úlohy nezvládnu sami, bez pomoci a opory našej robotníckej triedy, bez pomoci našej strany. Línia výstavby socializmu a úlohy vytýčené pre túto etapu socialistickej výstavby sú záväzné aj pre pracovníkov vo filozofii. Len v spojitosti s budovateľským úsilím nášho ľudu, v spojení s politikou bude naša práca na vysokej úrovni, stane sa účinným ideologickým nástrojom.

X. sjazd KSČ nám vytýčil smernice a úlohy, na ktorých máme pracovať. Úspešne ich splníme len vtedy, keď celkovú filozofickú prácu, jej organizáciu, tematiku a metódy pozdvihneme na výšku požiadaviek nášho života, politického a hospodárskeho rozvoja našej vlasti. Len takto sa stane filozofia účinným a platným teoretickým nástrojom v boji za socializmus a mier.